

Deloitte.

Accountantsverslag 2022

Gemeente Middelburg, 8 juni 2023

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Middelburg
Postbus 7056
4330 GB MIDDELBURG

Datum
8 juni 2023

Ons kenmerk
2306C31AA8/IP

Behandeld door
drs. R.J. Huser-
Egter van Wissekerke RA
088 088 1037
rhuser@deloitte.nl

B. Schmelzer MSc RA
088 288 3199
bschmelzer@deloitte.nl

J. van Koert MSc RA
088 288 2306
jvankoert@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2022 van de gemeente Middelburg. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2022 van de gemeente Middelburg.

Bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Middelburg zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken.

De jaarrekening 2022 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Middelburg. Bij deze jaarrekening hebben wij op 8 juni 2023 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld en de rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 14 november 2022 en met ons auditplan, dat op 1 november 2022 is besproken in uw auditcommissie.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij zullen onze rapportage op 19 juni 2023 bespreken tijdens de bijeenkomst met uw auditcommissie, en zullen daarbij ook uw vragen beantwoorden. De inhoud van dit accountantsverslag is door ons afgestemd met uw portefeuillehouder financiën, met het managementteam, de controllers en met de betrokken medewerkers van de afdeling Financiën.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J. van Koert MSc RA

Inhoudsopgave

<u>Bestuurlijke samenvatting</u>	4
• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	5
• <u>Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring</u>	10
 <u>Bevindingen jaarrekening</u>	 12
• <u>De financiële positie van uw gemeente</u>	13
• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	18
 <u>Interne beheersing</u>	 30
• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing</u>	31
 <u>Overige aangelegenheden</u>	 32
• <u>Overige aangelegenheden</u>	33
 <u>Bijlagen</u>	 34
• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	35
• <u>Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle</u>	36
• <u>Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	37
• <u>Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022</u>	39
• <u>Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	44

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid en rechtmatigheid

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld en rechtmatigheid.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 1.980.000 respectievelijk € 5.940.000.

Belangrijke aandachtspunten

Wij onderkennen de volgende belangrijke aandachtspunten:

- De waardering en het resultaat van de grondexploitatie staan onder druk als gevolg van macro-economische ontwikkelingen.
- De vaststelling van de prestatievering en rechtmatige bestedingen van Wmo-verstrekingen verder vorm te geven alsmede herstelwerkzaamheden uit te voeren voor het recht op zorg om de onzekerheden in 2023 verder te reduceren.
- Voor de gevelrestauratie Stadhuis Middelburg is een bedrag van € 8.296.000 opgenomen in de Voorziening onderhoud stadhuis.
- Op 5 april 2023 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan waarmee de het bestemmingsplan "Bedrijventerrein Trekdijs" is vernietigd. Deze uitspraak heeft invloed op de waardering van de grondexploitatie per balansdatum. De gemeente heeft hiervoor een aanvullende voorziening gevormd van € 6.775.000.
- Toereikende preventieve interne controles te implementeren om de naleving van de Europese aanbestedingsregels structureel te borgen.

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2022 is verbeterd ten opzichte van 2021.
- Het weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2022 een omvang van € 30,1 miljoen (2021: € 29,8 miljoen). Daarmee is het weerstandsvermogen ruimschoots voldoende om de onderkende en aanwezige risico's van € 15,5 miljoen (2020: € 17,4 miljoen) af te dekken.
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie, en kent een voordelig rekeningresultaat 2022 ad € 12,6 miljoen (2021: voordelig € 5,6 miljoen). Vanaf pagina 13 gaan wij verder in op de financiële positie van uw gemeente.

Interne beheersing

- Op basis van de interim-controle 2022 hebben wij tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn met u (gemeenteraad) gedeeld, en zijn besproken in de auditcommissie van 30 januari 2023. Wij constateren dat diverse aanbevelingen uit de managementletter zijn opgepakt, maar nog niet allemaal volledig zijn afgewikkeld.
- Wij hebben op 13 december 2022 de definitieve IT-audit rapportages ten aanzien van de applicaties GouwIT en Coda met uw ambtelijke organisatie gedeeld. Onze conclusie is dat er tekortkomingen zijn die van invloed zijn op de jaarrekeningcontrole. Door deze conclusie konden wij tijdens onze controle 2022 niet zonder meer steunen op de IT-omgeving en (informatie uit) de applicaties. Wij hebben daarom (extra) gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles. Hierbij zijn overigens geen afwijkingen geconstateerd.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Kwaliteit verslaggeving

- Tijdens de controle hebben wij het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan het proces om tot schattingen te komen, zoals bij de (debiteuren)voorzieningen en grondexploitaties.
- Uit onze controlewerkzaamheden zijn verschillende bevindingen voortgekomen welke toezien op de presentatie van posten in de jaarrekening en op de verwerking van kosten in het juiste boekjaar. Wij hebben geconstateerd dat binnen de overlopende passiva een saldo van € 1.276.000 onjuist gepresenteerd was – deels (€ 928.000) gecorrigeerd naar crediteuren en deels (€ 348.000) gepresenteerd onder voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel ontvangen vanuit het Rijk. Daarnaast hebben wij vanuit de detailwaarnemingen op de overige bedrijfslasten onjuiste afgrenzing van kosten waargenomen. Onze constatering hebben geleid tot aanvullende analyses en in een aantal gevallen tot correcties in de jaarrekening. Wij merken dit op als aandachtspunt voor de ambtelijke organisatie.
- De jaarrekening 2022 geeft overeenkomstig de begroting inzicht in de baten en lasten van de programma's. Verder is per programma aangegeven wat bereikt is, wat daarvoor gedaan is en wat het heeft gekost. Hierbij is de relatie gelegd met de geformuleerde doelstellingen uit de (gewijzigde) begroting 2022.

Subsidieverstrekingen

- Subsidieverstrekingen: uw gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken. Dit houdt in dat - ondanks het feit dat gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd - de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee als rechtmatig worden beschouwd. Het college heeft hiervan gebruikt gemaakt bij besluit van 10 november 2022. Verder is voor de vaststelling van een subsidieverstreking van € 52.500 geen controleverklaring verkregen. Dit saldo is aangemerkt als een onzekerheid voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid.

Grondexploitatie

- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2022 versus de schattingen in de jaarrekening 2021 geanalyseerd ('backtesting').
- Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en bevindingen juist is en consistent is met voorgaand jaar.

Sociaal domein

- Ofschoon stappen zijn gemaakt in het verbeteren van het proces teneinde het toekennen van zorg, is ook over het boekjaar 2022 gebleken dat bij diverse dossiers een (volledige) beschikking en/of ondersteuningsplan ontbreekt, waardoor het vaststellen van het recht op zorg niet mogelijk is. De onzekerheid toont een stijging ten opzichte van 2021. Ultimo 2022 bedraagt de onzekerheid circa € 1,7 miljoen voor het deel van de uitgaven dat via het berichtenverkeer loopt. Voor het gedeelte dat buitenom het berichtenverkeer loopt bedraagt de onzekerheid € 0,6 miljoen. Tot slot bedraagt de onzekerheid met betrekking tot WMO Vervoer € 0,5 miljoen. Ultimo 2021 bedroeg de totale onzekerheid circa € 1,7 miljoen.
- Op basis van de door ons uitgevoerde controle zijn de Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) overeenkomstig voorgaand jaar als onzeker aan te merken. Deze onzekerheid bedraagt € 0,3 miljoen (2021: € 0,5 miljoen). Daarnaast onderkennen wij in de geleverde zorg in natura een onzekerheid van € 0,6 miljoen (2021: € 0,8 miljoen). Dit komt door het – vooralsnog – ontbreken van (goedgekeurde) verantwoordingsinformatie van zorginstellingen.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Frauderisicoanalyse

Uw organisatie beschikt over een interne frauderisicoanalyse. De meest recente versie is op 31 maart 2022 is vastgesteld. De frauderisico's en daarop volgende mitigerende beheersmaatregelen worden organisatiebreed geïdentificeerd. Wij constateren dat de interne frauderisicoanalyse voornamelijk is opgesteld vanuit de invalshoek van 'gelegenheid.' De andere frauderisicofactoren vanuit de fraudedriehoek – 'druk' en 'rationalisatie' – komen niet (nadrukkelijk) aan bod. Vanuit deze frauderisicofactoren kunnen, zeker in tijden van kostenverhogingen en inflatie, mogelijk additionele aandachtsgebieden en frauderisico's worden geïdentificeerd. Daarnaast constateren wij dat mogelijke restrisico's welke resteren na de mitigerende beheersmaatregelen niet worden geëvalueerd. Wij hebben u hierover in de managementletter 2022 geïnformeerd en adviseren uw interne frauderisicoanalyse op deze punten te optimaliseren. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole hebben wij vernomen dat het optimaliseren van de interne frauderisicoanalyse onderhanden is en dat geen sprake is van aanvullend geïdentificeerde (fraude)risico's.

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Wij constateren een lichte afname in de omvang van de onrechtmatigheden door het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Uit de controle blijkt een fout van circa € 0,9 miljoen. Over 2021 was sprake van een fout van € 1,0 miljoen. De gemeente heeft een spendanalyse uitgevoerd en detailcontroles verricht. Uw gemeente heeft ten opzichte van 2021 twee aanvullende crediteurenbestedingen als onrechtmatig aangemerkt voor een totaal van € 0,3 miljoen. Wij hebben in aanvulling hierop zelfstandig controlewerkzaamheden verricht op de Europese aanbestedingsregels en komen in aanvulling op de door uw gemeente uitgevoerde werkzaamheden op een aanvullende onrechtmatigheid van in totaal € 0,1 miljoen.

Naleving Wet Fido en het Treasurystatuut

Uw gemeente heeft gedurende 2022 erfpachtgronden verkocht aan particulieren, waarvoor aan twee particulieren langlopende leningen voor een bedrag van € 314.000 zijn verstrekt. De looptijd van deze geldleningen bedraagt 10 jaar. In beide gevallen heeft de gemeente een recht van hypotheek verkregen.

De Wet Fido (Wet Financiering decentrale overheden) en het treasurystatuut van de gemeente Middelburg bepalen dat de gemeente enkel leningen mag verstrekken uit hoofde van de "publieke taak", waarbij de gemeenteraad de publieke taak bepaald. Wij constateren dat deze leningen niet zijn voorgelegd aan de gemeenteraad en daarmee in strijd zijn met de Wet Fido en het interne treasurystatuut van de gemeente. Het totaal van de verstrekte leningen ad € 314.000 merken wij daarom aan als onrechtmatig.

Begrotingsrechtmatigheid

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijding(en) naar de analyse van de begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Analyse begrotingsrechtmatigheid' van de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2022. De geconstateerde lastenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig zijn aangemerkt, wegen mede op basis van de analyse van het college niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Voorzieningen verlofsparen

Als gevolg van een wijziging in de CAO-gemeenten heeft de gemeente Middelburg per balansdatum een voorziening getroffen voor het te verwachten bovenwettelijk uit te keren verlof. De omvang van deze voorziening bedraagt € 729.000 per balansdatum.

Voorziening onderhoud stadhuis

In 2022 is geconstateerd dat gevelrestauratie van het (monumentale) stadhuis moet plaatsvinden. Uw gemeente heeft een kostenraming voor de gevelrestauratie van het stadhuis laten opstellen door een externe deskundige. De gemeente heeft op basis van deze kostenraming onderscheid gemaakt tussen de noodzakelijke werkzaamheden voor het terugbrengen van de gevel in de oude staat en het verhelpen van gevaarlijke situaties ('*need to have*') en de werkzaamheden welke niet strikt noodzakelijk zijn voor het herstel van de gevel, maar welke een levensduurverlengend karakter kennen ('*nice to have*').

Uit dit onderscheid van de kostenraming is voortgekomen dat een saldo van € 8.296.000 toeziet op '*need to have*'. Voor het deel '*need to have*' heeft uw gemeente, in lijn met de verslaggevingsrichtlijnen (artikel 44 lid 1 sub a BBV) een voorziening gevormd voor het herstellen van achterstallig onderhoud. Het gedeelte '*nice to have*' is niet in deze voorziening opgenomen.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/8

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2022, dat op 9 maart 2023 is vastgesteld door de gemeenteraad.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Toelichting uitgebreide controleverklaring

De controleverklaring bij de jaarrekening heeft een belangrijke maatschappelijke functie. Daarin geeft de accountant namelijk weer of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de resultaten en financiële positie, en of de baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Gebruikers van jaarrekeningen hebben aangegeven behoefte te hebben aan meer inzicht in de door de accountant ter zake uitgevoerde werkzaamheden. Dit heeft in combinatie met een wijziging van de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (de voorschriften voor het uitvoeren van een accountantscontrole) geresulteerd in een uitgebreidere tekst van de controleverklaring bij uw jaarrekening 2022. Hierin doen wij in het hoofdstuk 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' aanvullend verslag over onze controleaanpak voor frauderisico's, naleving van wet- en regelgeving, en de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Middelburg hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van de gemeente Middelburg uitgevoerd en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij hebben geen niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze minimumdrempel, die van invloed zijn op het vermogen en/of het resultaat van de gemeente. Zie hiervoor [Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen](#).

Wij hebben controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2022, zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2022.

Uit onze werkzaamheden zijn voor in totaal circa € 0,9 miljoen (2021: circa € 1,0 miljoen) bestedingen gebleken welke wij als onrechtmatig hebben aangemerkt als gevolg van overtreding van Europese aanbestedingsregels. Wij hebben een saldo van € 314.000 aangemerkt als onrechtmatig op grond van overtreding van de Wet Fido. Voorts hebben wij vanuit subsidieverstrekingen een saldo van € 52.500 aangemerkt als onzeker. Op pagina's 27 en 28 van dit verslag gaan wij hier inhoudelijk verder op in.

Op basis van onze controlewerkzaamheden en de toelichting in de jaarrekening (hoofdstuk: 'Analyse begrotingsrechtmatigheid') constateren wij dat de begrotingsoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid en de raad hierover tijdig is geïnformeerd waardoor wij deze niet meewegen in ons oordeel.

Wij hebben onzekerheden geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid en getrouwheid

Uit onze werkzaamheden zijn voor in totaal € 3,7 miljoen aan onzekerheden met betrekking tot de rechtmatigheid en tevens getrouwheid geïdentificeerd. Korteidshalve verwijzen wij naar Bijlage A2 – Onzekerheden in de controle voor een uitsplitsing hiervan.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2022 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel, die van invloed zijn op de WNT.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/10

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening 2022, onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en consistent zijn gebruikt.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Middelburg

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in [Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging](#).

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2022.

De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De grondslagen zijn aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

De jaarstukken 2022 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2022 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2022 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over onder andere weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering en verbonden partijen) het jaarverslag.

Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag, en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken, verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.

**Bevindingen
jaarrekening**

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2022 bedraagt € 12,4 miljoen voordelig. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2022 circa 24,4% van het balanstotaal (ultimo 2021: 19,6% van het balanstotaal) en is verbeterd ten opzichte van 2021.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1.000)	2022	2021	2020	2019
Eigen vermogen per 1 januari	47.852	40.419	40.342	44.240
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 241	1.881	-/- 5.078	-/- 4.084
Gerealiseerd resultaat	12.589	5.552	5.155	187
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	12.208	7.433	77	-/- 3.897
Eigen vermogen per 31 december	60.195	47.852	40.419	40.342

Exploitatieresultaat (x € 1.000)	
Totale baten	211.350
Totale lasten	-/- 199.002
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	-/- 12.348
Af: stortingen in reserves	-/- 14.233
Bij: onttrekkingen aan reserves	14.474
Saldo mutaties reserves	-/- 241
Gerealiseerd resultaat	12.589

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

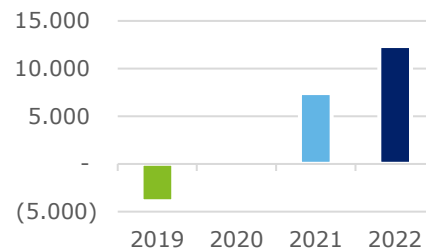
Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2022 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 12,3 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 1,5 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2022 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 5,6 miljoen.

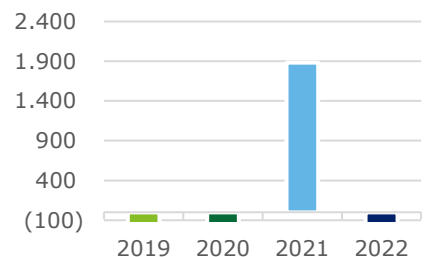
In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

De gemeente heeft de belangrijkste verschillen toegelicht en heeft de financiële impact ervan in kaart gebracht. In de paragraaf [Begrotingsrechtmatigheid](#) van onze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

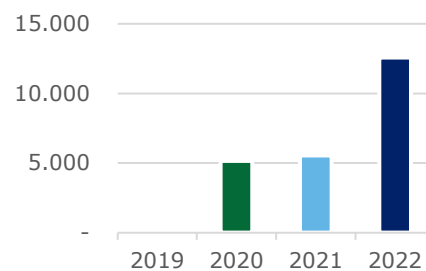
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten
(x € 1.000)

Mutaties in reserves
(x € 1.000)

Gerealiseerd resultaat
(x € 1.000)

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Kengetallen voor gemeente Middelburg (begroot en werkelijk over de periode 2018-2022)

Solvabiliteit

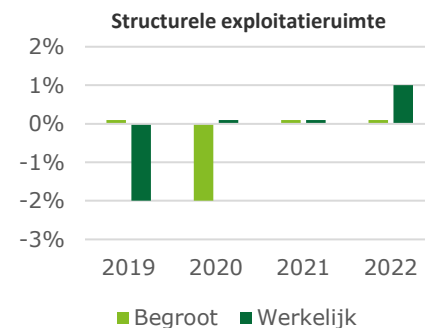
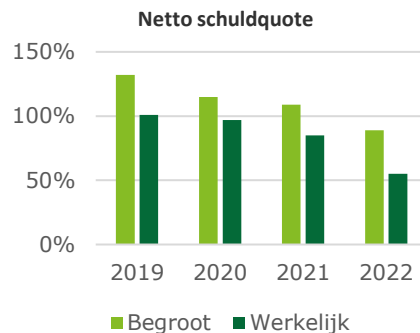
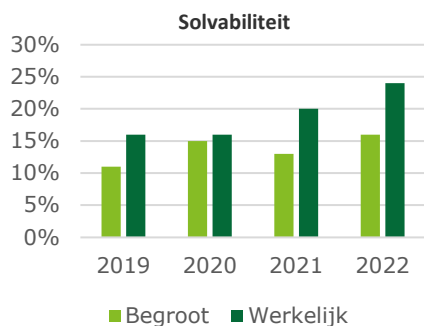
De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

Toelichting:

De solvabiliteit neemt, mede door het positieve resultaat over 2022, toe ten opzichte van voorgaand exploitatiejaar en ten opzichte van wat begroot was voor 2022. De solvabiliteit overtreft de grenswaarde van 20%. Daarmee valt de gemeente Middelburg niet meer in de hoogste risicocategorie afgezet tegen de provinciale normering. Vervolgens zien we dat de netto schuldquote sterk daalt en tendeert richting de 50%, waarmee ook kengetal zich in de laagste risicocategorie bevindt. De structurele exploitatieruimte stijgt naar 1% waarmee een positieve trend wordt geconcludeerd.

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

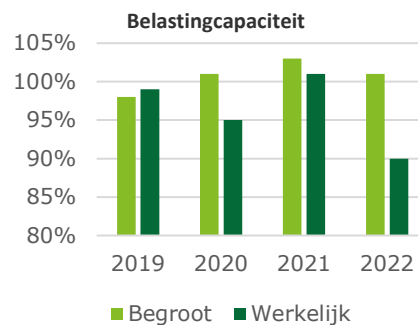
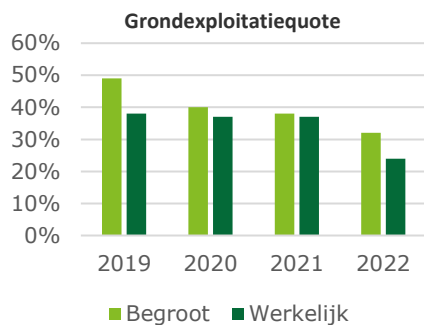
Kengetallen voor gemeente Middelburg (begroot en werkelijk over de periode 2018-2022)

Grondexploitatiequote

De grondexploitatiequote geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten van de gemeente. In de regel geldt: hoe hoger de grondexploitatiequote, hoe groter het risico dat de gemeente loopt.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen en wordt bepaald door de totale WOZ-waarde van alle woningen en niet-woningen in de gemeente.

Wij stellen vast dat de grondexploitatiequote afneemt van 37,0% in 2021 naar 24,0% in 2022. Afgezet tegen de provinciale normering bevindt dit kengetal zich nog in de hoogste risicocategorie. De belastingcapaciteit daalt van 101% naar 90%, wat een positieve ontwikkeling is.

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting (na wijziging)

De jaarrekening 2022 sluit met een positief saldo op de baten en lasten (exclusief mutaties reserves) van circa € 12,4 miljoen.

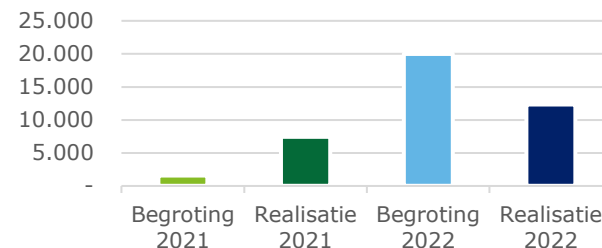
De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

De werkelijke lasten over 2022 liggen hoger dan de geraamde lasten. De werkelijke baten liggen evenwel in lijn met de geraamde baten. Het resultaat op programmaniveau toont een positief resultaat. Zoals ook uit de in de jaarrekening opgenomen analyse van het resultaat op hoofdlijnen blijkt is dit gevolg van voornamelijk incidentele baten op verschillende programma's die duidelijk geworden zijn in de bestuursrapportage (€ 7,8 miljoen) en de najaarsnota (€ 4,0 miljoen). Hierna nemen wij een overzicht op van de belangrijkste oorzaken voor de afwijkingen ten opzichte van de bijgestelde begroting van € 0,7 miljoen.

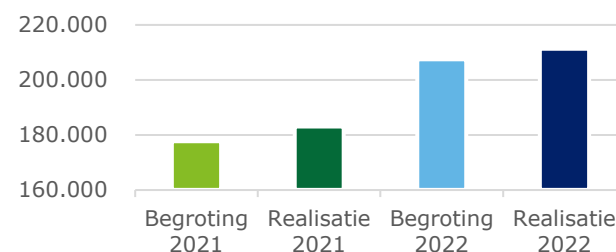
Omschrijving	Bedrag (x € 1.000)
Hogere algemene uitkering	€ 2.398
Opvang Oekraïense vluchtelingen en crisishulpverlening	€ 868
Vrijval voorziening wethouderspensioenen	€ 785
Boekwinst verkoop gronden	€ 1.614
Voorziening restauratie Stadhuis	-/- € 8.294

De gemeenteraad heeft de focus gelegd op het realiseren van de gestelde doelen. De realiteit hiervan is echter niet altijd in balans met de beschikbare capaciteit en mogelijkheden. Hiermee is de begroting meer gebaseerd op uw politiek-bestuurlijke ambities dan op wat uw gemeente daadwerkelijk met de beschikbare middelen en capaciteit kan realiseren. Wij adviseren u nader te onderzoeken en eventueel maatregelen te nemen om de voorspellende waarde van de begroting van zowel de investeringen als de baten en lasten en de uitvoeringskracht ervan dichterbij elkaar te brengen.

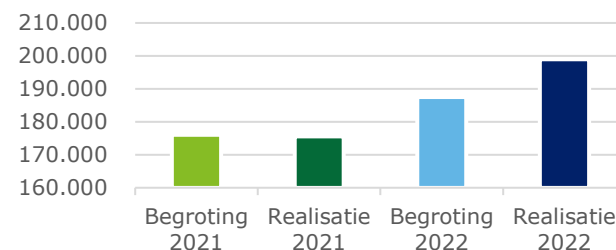
Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie
(x € 1.000)

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1.000)

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1.000)

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Beiden zijn gemuteerd in 2022; de ratio weerstandsvermogen is met 0,64 toegenomen.

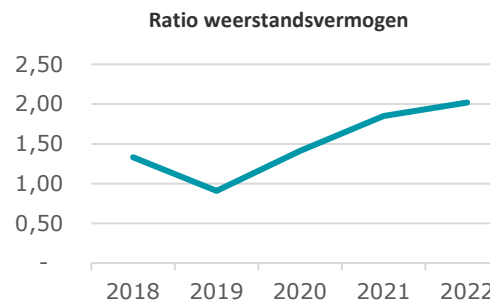
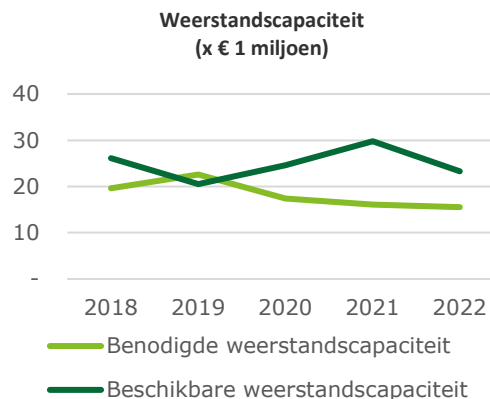
Beschikbare weerstandscapaciteit

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 23,3 miljoen (2021: € 26,1 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's. Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 15,5 miljoen (2021: € 16,1 miljoen). Ten opzichte van 2021 is hiermee sprake van een afname van de gekwantificeerde risico's met € 0,6 miljoen.

Uw weerstandscapaciteit van € 23,3 miljoen is toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 15,5 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2022 ad € 51,4 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2023 e.v. nog te realiseren baten ad € 128,8 miljoen en lasten ad € 52,8 miljoen. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdient. Ultimo 2022 gaat het om meer dan 20 individuele projecten.

De gemeente Middelburg schat ultimo 2022 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie circa € 13,2 miljoen bedraagt (2021: € 5,2 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is geheel in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie. Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf 'Grondbeleid' en naar de Nota Risico Grondbedrijf Middelburg 2022-2042, waar u de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's toelicht.

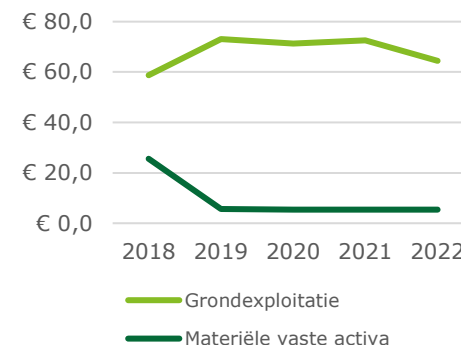
Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

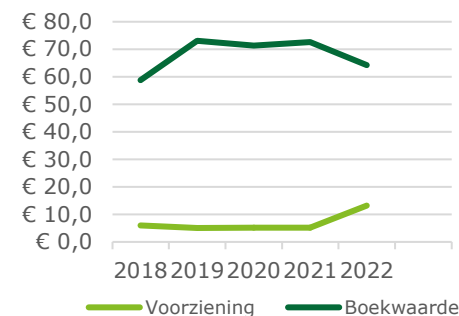
- **Planning:** is de tijdplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- **Plankosten:** door de toenemende vraag naar woningen en dus naar bouwcapaciteit is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- **Parameters:** zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Boekwaarde en voorziening grondbedrijf (x 1 miljoen)

Zichtbaar is dat, als gevolg van circa € 17,7 miljoen grondverkoop, de boekwaarde ten opzichte van voorgaand jaar is gedaald. De verkopen zien voornamelijk toe op complexen Essenveld, Veerse Poort fase 5 en Mortiere Bedrijventerrein. Tegelijkertijd zien we dat de voorziening sterk is toegenomen, voornamelijk door het vormen van een (aanvullende) verliesvoorziening voor Trekdijk, Rittenburg 3, Herstructurering Arnestein en Sint Laurens Zuid.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Woningbouwprogrammering

De haalbaarheid van het woningbouwprogramma op gemeenteniveau is onderdeel geweest van onze beoordelingen. In de gemeentelijke woningbouwprognose is rekening gehouden met 2.445 woningen in de periode 2024-2043 waarvan 1.430 woningen op eigen locaties. Voor de periode 2024-2030 betreft dit 1.580 woningen, het gemiddelde uitgiftetempo bedraagt 250 woningen per jaar in deze periode. In de periode 2020-2022 zijn gemiddeld 156 woningen per jaar uitgegeven. De verwachte jaarlijkse uitgifte ligt hiermee hoger dan de gerealiseerde uitgifte in de periode 2020-2022. Wij merken dit uitgiftetempo aan als risicovol.

In 2023 heeft de gemeente Middelburg in combinatie met de overige Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland de Woondeal Zeeland gesloten. Hierbij heeft de gemeente Middelburg zich gecommitteerd aan het bouwen van 2.282 woningen in de periode 2023-2030. Wij merken op dat deze aantallen hoger liggen dan de voorspelling van huishoudensgroei in de gemeente Middelburg door Primos.

Aanvullende voorziening project Trekdijs

Op 5 april 2023 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan waarmee de het bestemmingsplan "Bedrijventerrein Trekdijs" is vernietigd. Deze uitspraak heeft invloed op de waardering van de grondexploitatie per balansdatum. De gemeente heeft hiervoor een aanvullende voorziening gevormd van € 6.775.000.

De rekenrente voor actualisatie van grondexploitaties is juist berekend

De bij de actualisatie van de grondexploitaties gehanteerde rekenrente is berekend op basis van de voorschriften van de Commissie BBV waarbij voor het huidige jaar is uitgegaan van een rente van 1,35% op jaarbasis. Dit wijkt beperkt af van de werkelijke rente over 2022 (deze is iets lager).

Voor de komende jaren hanteert de gemeente in de calculaties een rentepercentage van 1,6%. Uitgaande van de voorschriften van de commissie BBV en de te hanteren bandbreedte van 0,5%, is een bijstelling derhalve niet aan de orde.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2022 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten.
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties.
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2022 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt.

Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2022 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

Recapitulatie ontwikkeling boekwaarde

De ontwikkeling van de boekwaarde van de gronden in exploitatie is als volgt samen te vatten:

	2022 Bedrag x € 1.000	2021 Bedrag x € 1.000
Boekwaarde 1 januari	72.524	71.272
Bij: vermeerderingen	9.561	7.083
Af: verminderingen	-/- 18.063	-/- 5.831
Boekwaarde 31 december	64.022	72.524
Geraamde nog te maken kosten	53.018	48.645
Geraamde nog te realiseren opbrengsten	-/- 128.565	-/- 137.576
Gevormde voorziening	-/- 5.893	-/- 5.056
Per saldo nog te realiseren winst	17.418	21.463

In de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag wordt een uitgebreide toelichting gegeven op de ontwikkeling van bovenstaande cijfers, scenario-analyses en (financiële) risico's die met de grondexploitaties gemoeid zijn. Korthedshalve verwijzen wij hiernaar.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2022 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Tussentijdse winstneming

In juli 2019 heeft de commissie BBV de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat gemeente voor tussentijdse winstneming de 'Percentage Of Completion methode' (POC-methode) moeten toepassen. Hierbij geldt dat gemeenten, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, tussentijds winst moeten nemen.

Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat betrouwbaar kan schatten. Ook moet er sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerde kosten.

Op grond van de POC-methode heeft uw gemeente in het boekjaar 2022 voor € 1,0 miljoen aan tussentijdse winst genomen op de grondexploitatie (2021: € 0,4 miljoen).

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de gemeente de bestaande ruimte herontwikkelt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico's dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van de projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel, doordat de schatting van kosten en opbrengsten van de projecten subjectiever is naarmate de doorlooptijd toeneemt.

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij de belangrijkste grondexploitaties binnen uw gemeente geselecteerd voor nadere controle.

Van deze (deel)projecten hebben wij de aannemelijkheid van de nog te realiseren kosten en opbrengsten getoetst en is tevens de getroffen verliesvoorziening of de verantwoorde (tussentijdse) winstneming gecontroleerd. Verder hebben wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet om ons een afzonderlijk oordeel te vormen over de grondexploitatie.

Wij hebben specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Deze specialisten hebben een focus gehad op de woningbouwprogrammering op gemeenteniveau en het project Essenveld.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Sociaal Domein

Sociaal domein

De gemeente Middelburg voert diverse sociale wetten uit in het sociaal domein, waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Wij noemen de volgende belangrijkste onderdelen:

Onderdeel	Bedrag 2022 x € 1.000	Bedrag 2021 x € 1.000	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiedeel)	34.714	31.166	Orionis Walcheren	Delegatie	Afrekening op basis van werkelijke kosten
Werkdeel (WSW)	5.955	5.710	Orionis Walcheren	Delegatie	Afrekening op basis van werkelijke kosten
Jeugdwet	21.755	23.974	Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland	Delegatie	Vaste bijdrage op basis van de begroting + afrekening T-1
Wmo	10.250	11.668	Gemeente	N.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke kosten
PGB's Wmo/Jeugd	323	455	Sociale Verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke kosten
Collectief Vervoer	1.833	2.185	Gemeente	N.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke kosten

Uit het overzicht van het sociaal domein blijkt dat de lasten voor Uitkeringen (Participatiedeel) zijn gestegen. Dit is het gevolg van een incidentele last uit hoofde van de energietoeslag welke ultimo 2022 € 4,3 miljoen bedragen. Daarnaast zijn de kosten Jeugdwet gedaald. Dit is het gevolg van de afrekening 2020 (€ 1,6 miljoen) in 2021 en een daling van de begrote kosten Jeugdwet van € 20,5 miljoen in 2021 naar € 19,8 miljoen in 2022. De lasten WMO zijn gedaald als gevolg van getroffen maatregelen door de gemeente. Wij verwijzen voor een inhoudelijke toelichting van deze maatregelen naar paragraaf 'Sociaal Domein' in hoofdstuk Programma's in de jaarrekening.

Voor de jaarrekeningcontrole 2022 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de beroepsorganisatie van accountants (NBA) – de door uw gemeente getroffen maatregelen om te

komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (Wmo en Jeugd, exclusief PGB) geëvalueerd.

Uitkeringen/werkdeel

Uitvoering van de Uitkeringsregelingen (WWB, participatiewet, loaw, loaz, BBZ en TOZO) als ook het werkdeel zijn gedelegeerd aan de gemeenschappelijke regeling (hierna: GR) Orionis Walcheren. De gemeente Middelburg betaalt een vaste bijdrage op basis van de begroting aan GR Orionis Walcheren en is derhalve voor het opstellen van de jaarrekening niet afhankelijk van door de GR op te leveren verantwoordingsinformatie. Wel is de gemeente als deelnemer in de GR verantwoordelijk voor eventuele tekorten. Derhalve monitort en evalueert de gemeente de financiële uitkomsten van

de GR, bijvoorbeeld middels de analyse van begroting, tussentijdse rapportages en jaarrekening.

Jeugdwet

Uitvoering van de jeugdwet is uitbesteed aan de inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland, welke is gepositioneerd als een bestuurscommissie onder de GGD Zeeland. Over de voorgaande jaren is bij de jaarrekening van de GGD Zeeland een verklaring van oordeelonthouding afgegeven wegens een wezenlijke onzekerheid in de rechtmatigheid van de zorgkosten. Omdat de verantwoordelijkheid van de uitvoering van de Jeugdwet is gedelegeerd aan de GGD Zeeland, raakt deze onzekerheid niet de gemeentelijke jaarrekening.

De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling is bepaald op basis van de begroting van het lopende jaar van de GGD Zeeland.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/23

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wmo wordt binnen uw gemeente uitgevoerd door de afdeling TIM. De focus van afdeling TIM lag de afgelopen jaren op het uitvoeren van herstelacties teneinde onzekerheden over de rechtmatigheid van toegekende zorg vanuit de voorliggende jaren terug te brengen. In 2022 zijn een nieuw intern controleplan en nieuwe werkinstructies ontwikkeld. Daarmee is de kwaliteitsborging in de eerste lijn (binnen het proces) opgezet. In 2023 worden ook de tweedelijscontroles (verbijzonderde interne controle) ingericht.

Wij hebben tijdens de controle geconstateerd dat voor € 0,6 miljoen (2021: € 0,8 miljoen) geen gecontroleerde productieverantwoordingen zijn ontvangen, waardoor onzekerheid bestaat over de getrouwheid en rechtmatigheid.

Daarnaast is gebleken dat bij diverse geselecteerde dossiers een (volledig dekkende) beschikking ontbreekt en de beschikking niet tijdig is verlengd, waardoor het vaststellen van het recht op zorg niet mogelijk is. Dit betreffen zowel dossiers waarbij de zorg is verstrekt voor de periode van TIM alsmede dossiers waarbij de zorg verstrekt is door de afdeling TIM. De onzekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid bedraagt, geëxtrapoleerd naar de totale massa, in totaal € 1,7 miljoen voor het deel aan zorg dat via het berichtenverkeer loopt. Voor het gedeelte dat buitenom het berichtenverkeer loopt bedraagt de onzekerheid € 0,6 miljoen. Ultimo 2021 bedroeg de totale onzekerheid circa € 1,7 miljoen.

Wij onderstrepen het belang van het verder implementeren van de voorgenomen kwaliteitsimpuls binnen uw afdeling TIM en de noodzaak om de onrechtmatigheden in de dossiers te herstellen.

Vervoer (Wmo, leerlingenvervoer, zwemvervoer)

Het beoordelen van het recht op Collectief Vervoer en het afwikkelen van de facturen ligt bij uw gemeente. De uitvoering ligt bij de Gemeentelijke Vervoerscentrale (GVC).

Wij hebben bij de controle geconstateerd dat niet ten alle tijden een beschikking aanwezig is. Hierbij merken wij op dat dit dossiers betreffen welke in de periode voor TIM zijn toegekend. De onzekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid bedraagt, geëxtrapoleerd naar de totale massa, in totaal € 0,5 miljoen (2021: nihil).

Persoonsgebonden budgetten (PGB)

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als in voorgaande jaren – bij de PGB-verantwoordingen voor Jeugd en Wmo over 2022 een controleverklaring met beperking verstrekt vanwege rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2021 alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 0,3 miljoen (2021: € 0,5 miljoen).

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/24

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsrechtmatigheid

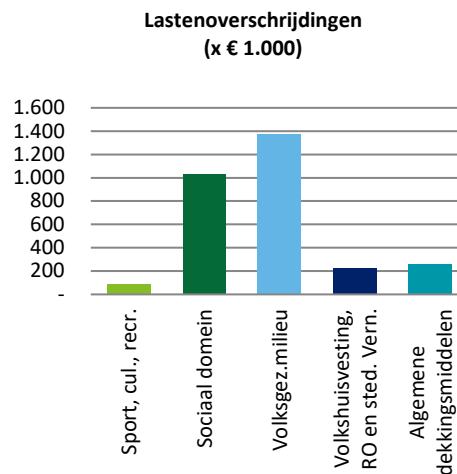
Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt met het vaststellen van de begroting en via de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat zij hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën als genoemd in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de figuur hieronder hebben wij de programma's met een lastenoverschrijding opgenomen.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van en toelichting op deze overschrijdingen naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Analyse begrotingsrechtmatigheid' in de jaarrekening. Hiermee legt het college aan de gemeenteraad verantwoording af over de begrotingsrechtmatigheid van de lasten over 2022.

De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt hebben gezien de oorzaak en toelichting geen gevolgen voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen conform de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV – vergelijkbaar met kostenoverschrijdingen in het overzicht van baten en lasten – autorisatie van de gemeenteraad. Indien een overschrijding niet door de raad is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de gemeenteraad en het college kunnen zij nader vastleggen in de financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet.

In de afspraken tussen de gemeenteraad en het college is vastgelegd dat het college kredietoverschrijdingen groter dan € 10.000 gedurende het jaar dient te melden aan de raad. Wij hebben vastgesteld dat hiervan bij één krediet (aanschaf van 2 kleurenplotters) sprake is, waarbij het gevoteerde krediet beschikbaar is gesteld voor 2023 en daarmee resulteert in een budgetoverschrijving voor de jaarstukken 2022 ad € 16.000. Uit de in de jaarrekening opgenomen analyse blijkt dat de aanwending passend is binnen het beleid voor het jaar 2022.

Deze geconstateerde kredietoverschrijding die formeel als onrechtmatig wordt aangemerkt heeft gezien de oorzaak en toelichting geen gevolgen voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorzieningen

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Binnen de voorzieningen maakt u conform het BBV onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egalisering van kosten' ('groot onderhoud'), en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingsposten. Indien nodig hebben wij specialisten ingeschakeld (bijv. actuarissen, taxateurs, belastingspecialisten en derivaten specialisten) bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Hierna gaan wij in op de voorzieningen welke nieuw zijn in de jaarrekening of wij waardevol vinden toe te lichten.

Voorziening precario

In het boekjaar 2017 is een voorziening gevormd voor de in rekening gebrachte en van Enduris B.V. ontvangen precariobelasting op kabels en leidingen 2016 en 2017. De fiscale juistheid van de aanslagen van de gemeente Hulst (en daarmee overeenkomstig de gemaakte afspraken met Enduris B.V. die van alle Zeeuwse gemeenten) was namelijk onderhevig aan een gerechtelijke procedure waarbij in hoger beroep Enduris B.V. voor het belastingjaar 2015 in het gelijk is gesteld. Ook voor de belastingjaren na 2015 lopen er momenteel gerechtelijke procedures. In 2021 is voor het laatst precariobelasting op kabels en leidingen geheven. De voorziening is gelijk aan voorgaand jaar en heeft een omvang van € 5,1 miljoen.

Pensioenvoorziening (voormalige) wethouders

In de jaarrekening 2022 is een pensioenvoorziening voor (voormalige) wethouders opgenomen van € 5,0 miljoen. Deze voorziening is onderbouwd met actuariële waarde berekeningen die ten behoeve van het opstellen van de jaarrekening worden opgevraagd. Het financieel effect van deze berekeningen, zijnde een vrijval van € 691.000, is verwerkt in de jaarrekening.

Voorziening wachtgeld wethouders

Na de raadsverkiezingen van 16 maart 2022 zijn vier nieuwe wethouders aangesteld. Op grond van de wachtgeldregeling hebben vertrokken wethouders in bepaalde gevallen recht op uitkering van wachtgeld. Uw gemeente heeft een inschatting gemaakt van de te verwachten uitstroom van middelen per balansdatum (€ 146.000) die in de voorziening wachtgeld wethouders tot uitdrukking is gebracht.

Voorziening onderhoud Stadhuis

In 2022 is geconstateerd dat gevelrestauratie van het (monumentale) stadhuis moet plaatsvinden. Uw gemeente heeft een kostenraming voor de gevelrestauratie van het stadhuis laten opstellen door een externe deskundige. De gemeente heeft op basis van deze kostenraming onderscheid gemaakt tussen de noodzakelijke werkzaamheden voor het terugbrengen van de gevel in de oude staat en het verhelpen van gevaarlijke situaties ('need to have's') en de werkzaamheden welke niet strikt noodzakelijk zijn voor het herstel van de gevel, maar welke een levensduurverlengend karakter kennen ('nice to have's').

Uit dit onderscheid van de kostenraming is voortgekomen dat een saldo van € 8.296.000 toeziet op 'need to have's'. Voor het deel 'need to have's' heeft uw gemeente, in lijn met de verslaggevingsrichtlijnen (artikel 44 lid 1 sub a BBV) een voorziening gevormd voor het herstellen van achterstallig onderhoud. Het gedeelte 'nice to have's' is niet in deze voorziening opgenomen.

Voorziening verlofsparen

Als gevolg van een wijziging in de CAO-gemeenten heeft de gemeente Middelburg per balansdatum een voorziening getroffen voor het te verwachten bovenwettelijk uit te keren verlof. De omvang van deze voorziening bedraagt € 729.000 per balansdatum.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

Uw organisatie beschikt over een interne frauderisicoanalyse. De meest recente versie is op 31 maart 2022 is vastgesteld. De frauderisico's en daarop volgende mitigerende beheersmaatregelen worden organisatiebreed geïdentificeerd. Wij constateren dat de interne frauderisicoanalyse voornamelijk is opgesteld vanuit de invalshoek van 'gelegenheid.' De andere frauderisicofactoren vanuit de fraudedriehoek – 'druk' en 'rationalisatie' – komen niet (nadrukkelijk) aan bod. Vanuit deze frauderisicofactoren kunnen, zeker in tijden van kostenverhogingen en inflatie, mogelijk additionele aandachtsgebieden en frauderisico's worden geïdentificeerd. Daarnaast constateren wij dat mogelijke restrisico's welke reesteren na de mitigerende beheersmaatregelen niet worden geëvalueerd. Wij hebben u hierover in de managementletter 2022 geïnformeerd en geadviseerd uw interne frauderisicoanalyse op deze punten te optimaliseren. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole hebben wij vernomen dat het optimaliseren van de interne frauderisicoanalyse onderhanden is en dat geen sprake is van aanvullend geïdentificeerde (fraude)risico's.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Wij hebben gesproken met de vertrouwenspersonen vanuit uw organisatie teneinde inzicht in eventuele integriteitsmeldingen te verkrijgen. Op basis van onze controle en de besprekingen hebben wij geen fraudegevallen geconstateerd.

Naleving van de Wet Fido

Uw gemeente heeft gedurende 2022 erfpachtgronden verkocht aan particulieren, waarvoor aan twee particulieren langlopende leningen voor een bedrag van € 314.000 zijn verstrekt. De looptijd van deze geldleningen bedraagt 10 jaar. In beide gevallen heeft de gemeente een recht van hypotheek verkregen.

De Wet Fido (Wet Financiering decentrale overheden) en het treasurystatuut van de gemeente Middelburg bepalen dat de gemeente enkel leningen mag verstrekken uit hoofde van de "publieke taak", waarbij de gemeenteraad de publieke taak bepaald. Wij constateren dat deze leningen niet zijn voorgelegd aan de gemeenteraad en daarmee in strijd zijn met de Wet Fido en het interne treasurystatuut van de gemeente. Het totaal van de verstrekte leningen ad € 314.000 merken wij daarom aan als onrechtmatig.

Het is van belang de procedures voor de naleving en interpretatie van de wet Fido en het interne treasurystatuut aan te scherpen.

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Uw gemeente heeft een spendanalyse uitgevoerd en detailcontroles verricht. Uw gemeente heeft ten opzichte van 2021 twee aanvullende crediteurenbestedingen als onrechtmatig aangemerkt voor een totale omvang van € 277.000. Wij hebben in aanvulling hierop zelfstandig controlewerkzaamheden verricht op de Europese aanbestedingsregels en komen in aanvulling op de door uw gemeente uitgevoerde werkzaamheden op een aanvullende onrechtmatigheid van € 0,1 miljoen.

Dit onderdeel gaat verder op de volgende pagina.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/27

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Vervolg naleving wet- en regelgeving en overige bevindingen

Wij constateren over 2022 een lichte afname in de omvang van de onrechtmatigheden door het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Uit de controle blijkt een fout van circa € 0,9 miljoen. Over 2021 was sprake van een fout van € 1,0 miljoen.

Deze onrechtmatigheden hebben deels betrekking op crediteuren die in 2021 ook al als onrechtmatig werden aangemerkt (ca. € 0,6 miljoen). De onrechtmatigheden bestaan voor ongeveer € 0,5 miljoen vanuit de inhuur van personeel en voor € 0,4 miljoen aan diverse overige bestedingen.

In het voorkomen van onrechtmatigheden blijft het noodzakelijk dat met de Europese aanbestedingsrichtlijnen in de bedrijfsvoering rekening wordt gehouden. Wij hebben het college verzocht passende maatregelen te nemen om deze onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen en maatregelen te nemen om de gevolgen zoveel mogelijk weg te nemen.

Wij hebben het college voorts geadviseerd om op basis van een jaarlijks te ramen inkoopbehoefte en een actueel contractregister vooraf (preventief) vast te stellen dat de voorgenomen inkopen plaatsvinden volgens de juiste aanbestedingsprocedure.

Ondanks deze maatregelen kan uw gemeente in de praktijk, door de complexiteit van de materie en regelgeving, en de hoeveelheid bij dit proces betrokken personen, toch een aanbestedingsprocedure organiseren welke niet in lijn is met de Europese aanbestedingsregels. Hierdoor blijft de repressieve controle door de controllers van belang. Daarbij moet in ieder geval expliciet worden nagaan of een opdracht via de juiste procedure 'in de markt' is gezet.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2022 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Uit onze controlewerkzaamheden zijn verschillende bevindingen voortgekomen welke in een aantal gevallen tot correcties heeft geleid in de jaarrekening. Deze bevindingen zagen toe op presentatie van posten in de jaarrekening en op verwerking van posten in het juiste boekjaar. Wij merken dit op als aandachtspunt voor de ambtelijke organisatie.

Subsidieverstrekkings

Wij hebben formele rechtmatigheidsafwijkingen geconstateerd bij de subsidieverstrekkings.

De gemeente Middelburg verstrekt aan verschillende instellingen subsidies. Bij het verzoek tot vaststellen van subsidies groter dan € 50.000 is door de subsidiënt een controleverklaring te overleggen. Volgens de Algemene Subsidieverordening Middelburg 2022 moet de accountant in zijn werkzaamheden tenminste de elementen van het controleprotocol meenemen dat onderdeel van de subsidieverordening. In de controleverklaring dient verwezen te worden naar het gebruik van het controleprotocol en de hieruit voortkomende bevindingen.

Wij hebben geconstateerd dat subsidies over 2021 in 2022 zijn vastgesteld waarbij in de afgegeven controleverklaringen niet is verwezen naar het controleprotocol. Dit leidt tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van € 53.000. Uw gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken van de bepalingen uit algemene subsidieverordening. Dit houdt in dat - ondanks het feit dat gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd of niet voldoen aan de formele eisen rondom de vorm van verantwoording - de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee als rechtmatig worden beschouwd. Het college heeft hiervan gebruik gemaakt bij besluit van 10 november 2022.

Verder is voor vaststelling van een subsidieverstrekking van € 52.500 geen controleverklaring ontvangen terwijl de subsidie wel is vastgesteld. Dit saldo is aangemerkt als een onzekerheid voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid. Wij benadrukken alleen subsidies vast te stellen waarbij een controleverklaring is overlegd.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2022 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien zeven documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2022. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2022 niet meer bedragen dan € 216.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2022 hebben wij geen overschrijdingen van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/29

**Interne
beheersing**

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2022

Managementletter (op hoofdlijnen) 2022, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2022 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze managementletter (op hoofdlijnen) 2022 van 16 januari 2023.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity behoeft verdere aandacht

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen hebben betrekking op de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen.

Overeenkomstig artikel 2:393, lid 4 van het Burgerlijk Wetboek zijn wij verplicht om onze bevindingen te rapporteren met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking.

In december 2021 en januari 2022 hebben wij de voor onze controle relevante algemene beheersmaatregelen omtrent de automatiseringsomgeving en specifieke maatregelen voor de applicatie Coda (financiële administratie) opnieuw in beeld gebracht, tezamen met de gemeente Vlissingen en Orionis Walcheren waarmee de gemeente Middelburg samenwerkt op het gebied van automatisering.

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving ertoe leiden dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij hebben de definitieve IT-audit rapportages ten aanzien van de applicaties GouwIT en Coda op 13 december 2022 met uw ambtelijke organisatie gedeeld. Onze conclusie is dat er tekortkomingen zijn die van invloed zijn op de jaarrekeningcontrole.

Voor een nadere uiteenzetting van onze bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij korthedshalve naar de afzonderlijke rapportages die aan het management zijn uitgebracht op 13 december 2022.

Belangrijke nadelen van het niet zonder meer kunnen steunen op de automatiseringsomgeving zijn:

- Uw gemeente loopt een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten.
- Het niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking leidt ertoe dat bij de interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere data-analyses. De uitvoering van de interne controles is hierdoor niet optimaal efficiënt, doordat eerst aanvullende werkzaamheden nodig zijn om de betrouwbaarheid van data/lijstwerk vast te stellen. Bovendien kan de interne controle bij maximaal gebruik van data-analyse een hogere toegevoegde waarde opleveren voor de organisatie doordat zij daarmee belangrijke inzichten kan verkrijgen en de controles ook meer risicogericht kan insteken.
- Wij hebben ook voor de jaarrekeningcontrole 2022 niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

**Overige
aangelegenheden**

Overige aangelegenheden

Samenvatting overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Middelburg een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het college en het ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen tijdens het uitvoeren van onze controle.

Naar onze mening is ons bij het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 100.000.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	€ .000
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout: • N.v.t.	€ .000	€ .000
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout: • N.v.t.	€ .000	€ .000
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ .000	€ .000
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten: • N.v.t.	€ .000	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.): • Overschrijding in het kader van EU-aanbesteding • Overtreding van de Wet Fido	€ 906.000 € 314.000	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	€ .000	
Overige rechtmatigheidsfouten	€ .000	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 1.220.000	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2022 en het normenkader 2022, dat op 9 maart 2023 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle groter dan de rapporteringstolerantie van € 100.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid:		
• PGB-bestedingen 2022 (SVB)	€ 323.000	€ 323.000
• WMO 2022 (geen gecontroleerde productieverantwoordingen)	€ 575.000	€ 575.000
• WMO 2022 via berichtenverkeer (recht op zorg)	€ 1.692.000	€ 1.692.000
• WMO 2022 buiten berichtenverkeer (recht op zorg)	€ 602.000	€ 602.000
• WMO Vervoer	€ 476.000	€ 476.000
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid:		
• N.v.t.	€ .000	€ .000
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 3.668.000	€ 3.668.000
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid:		
• N.v.t.	€ .000	€ .000
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.):		
• N.v.t.	€ .000	€ .000
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid):		
• N.v.t.	€ .000	€ .000
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid		
• N.v.t.	€ .000	€ .000
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 3.668.000	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2022 en het normenkader 2022, dat op 9 maart 2023 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van díe onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2022 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
C55	Aanpak energiearmoede	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
C68	Specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
D12	Regionaal meld- en coördinatiefunctie	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
Subtotaal			€ .000	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2022 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G2A	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3A	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3A	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3A	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G3A	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
Subtotaal			€ .000	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2022 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Tozo 2_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Tozo 3_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Tozo 4_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Tozo 5_totaal 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
Subtotaal			€ .000	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2022 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G12	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_ gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G12	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_ gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G12A	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G12A	Gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G12A	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G13	Besteding/baten onderwijsroute_ gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
Subtotaal			€ .000	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2022 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.v.t.	€ .000	N.v.t.
Subtotaal			€ .000	

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Middelburg

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Middelburg in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Middelburg te rouleren.

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Middelburg

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Middelburg

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bestuurlijke
samenvatting

Bevindingen
jaarrekening

Interne
beheersing

Overige
aangelegenheden

Bijlagen

2306C31AA8/IP/45

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte organisatie”). DTTL (hierna ook te noemen “Deloitte Global”) haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichtingen of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteit is aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belasting- en juridische diensten, consulting, financial advisory, and risk advisory diensten aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op zijn meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 345.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.